

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Een tweede toevalsvondst op het kasteeldomein van Kwabeek te Vertrijk (Vlaams-Brabant).

Eindverslag van een toevalsvondst.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Een tweede toevalsvondst op het kasteeldomein van Kwabeek te Verrijck (Vlaams-Brabant).
Eindverslag van een toevalsvondst.

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 165

AUTEURS

Steffie Peetermans & Geert Vynckier.

JAAR VAN UITGAVE

2020

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

-OMSLAGILLUSTRATIE

Kijk op de werkput met op de achtergrond het kasteel van Kwabeek.
09/02/2017,
Copyright Onroerend Erfgoed, foto: Geert Vynckier

agentschap Onroerend Erfgoed

Havenlaan 88 bus 5

1000 Brussel

T +32 2 553 16 50

info@onroerenderfgoed.be

www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.

This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution

4.0 International License. To view a copy of this license, visit

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678

D/2020/3241/323

EEN TWEEDE
TOEVALSVONDST OP
HET KASTEELDOMEIN
VAN KWABEEK TE
VERTRIJK
(VLAAMS-BRABANT)

Eindverslag van een toevalsvondst

STEFFIE PEETERMANS EN GEERT VYNCKIER

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	7
3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	8
3.1	ALGEMENE BEPALINGEN	8
3.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE	8
3.3	RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN	9
4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING.....	10
5	AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	13
6	RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT	14
6.1	LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT.....	14
6.2	HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT.....	16
6.2.1	HISTORISCHE CONTEXT.....	16
6.2.2	ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	24
7	BESCHRIJVING VAN DE SITE.....	25
7.1	BODEMKUNDIGE SITUATIE	25
7.2	SPOREN EN STRUCTUREN	25
7.3	VONDSTEN	28
7.3.1	AARDEWERK.....	29
7.3.2	BOUWMATERIAAL.....	30
7.3.3	GLAS.....	30
7.4	BEWARING	30
7.5	SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE	30
9	SAMENVATTING	32
11	BIBLIOGRAFIE	33
13	BIJLAGEN	34
13.1	LIJST VAN PLANNEN EN KAARTEN	34
13.2	LIJST TERREINFOTO'S	35
13.3	LIJST VAN GEBRUIKTE FOTO'S IN DE TEKST	38
13.4	LIJST VAN SPOREN	39
13.5	LIJST VAN VONDSTEN	39

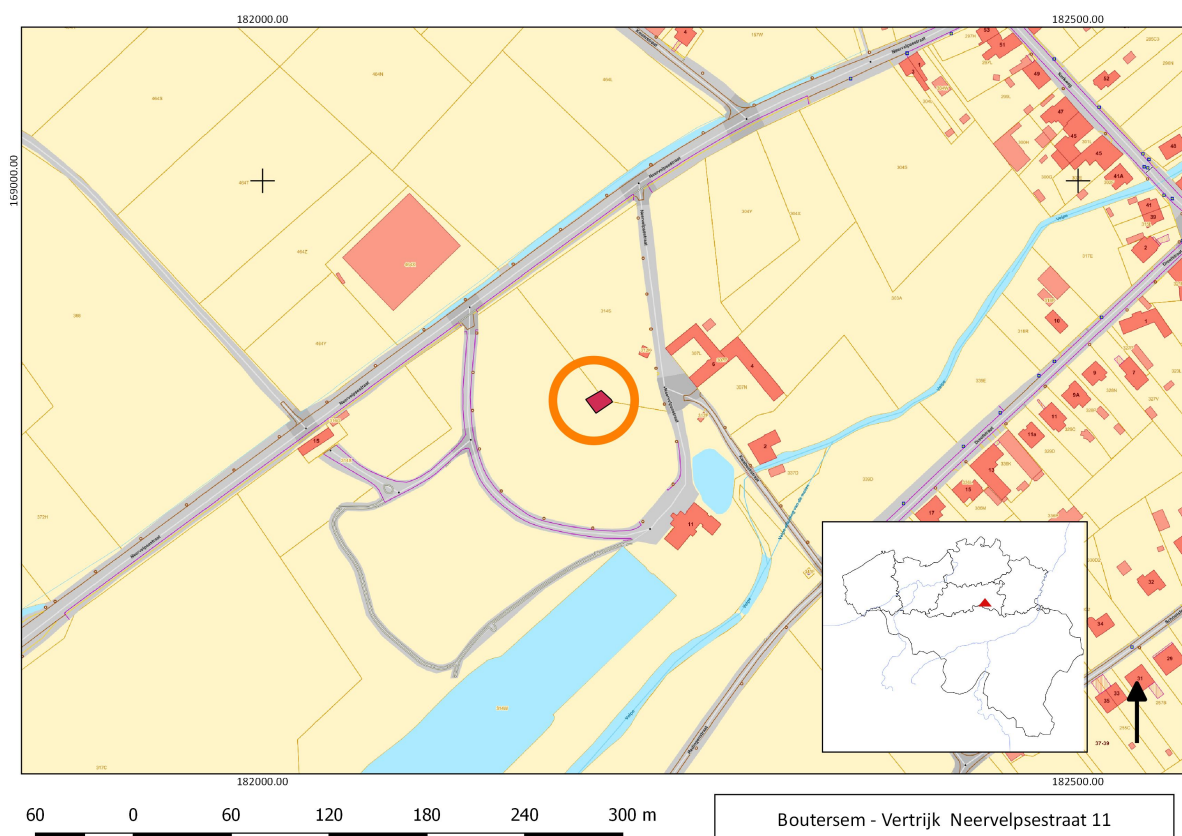
1 INLEIDING

Op 07/02/2017 kwam bij het agentschap Onroerend Erfgoed een melding binnen van een tweede toevalsvondst op het domein van het kasteel van Kwabeek (fig.1-3), het huidige stadhuis van de gemeente Boutersem. Deze werd gemeld door stadssecretaris X. Van Opdenbosch. Tijdens grond- en funderingswerken in het park en de tuin voor het plaatsen van nieuwe klmspeeltuigen ten noorden van het huidige kasteel werden enkele funderingen in baksteen aangetroffen.

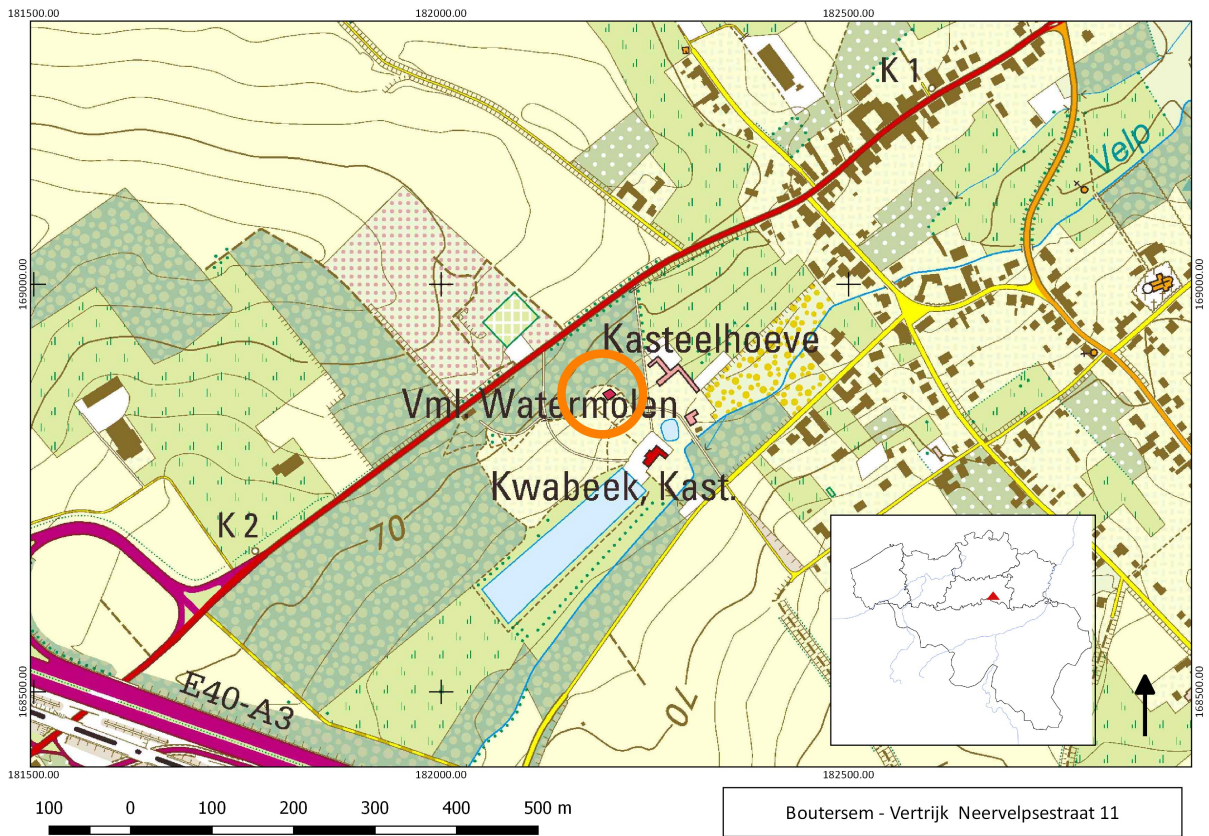
Bij de evaluatie van de toevalsvondst op het terrein op 08/02/2017 bleek al gauw dat het hier ging om restanten van enkele gebouwtjes die ofwel bijgebouwtjes waren van het kasteel ofwel een functie hadden binnen het park. Er werd dan ook besloten om de muurfunderingen te registreren op 09/02 en 10/02/2017. Na deze datum was het veldwerk volledig afgerond en werd het terrein vrijgegeven zodat de werken verdergezet konden worden.

Dit eindverslag bevat de bespreking en interpretatie van de aanwezige sporen die vooral uit muurrestanten en opvullingslagen bestonden. De archeologische aardewerk- (19) en glasvondsten (5) zijn eerder beperkt en zullen hier besproken worden. Er werden geen metaalvondsten of botfragmenten aangetroffen. In dit eindverslag komt de verdere verwerking en interpretatie van de sporen en vondsten aanbod. Ten slotte wordt de site geïnterpreteerd binnen de ruimere historische context.

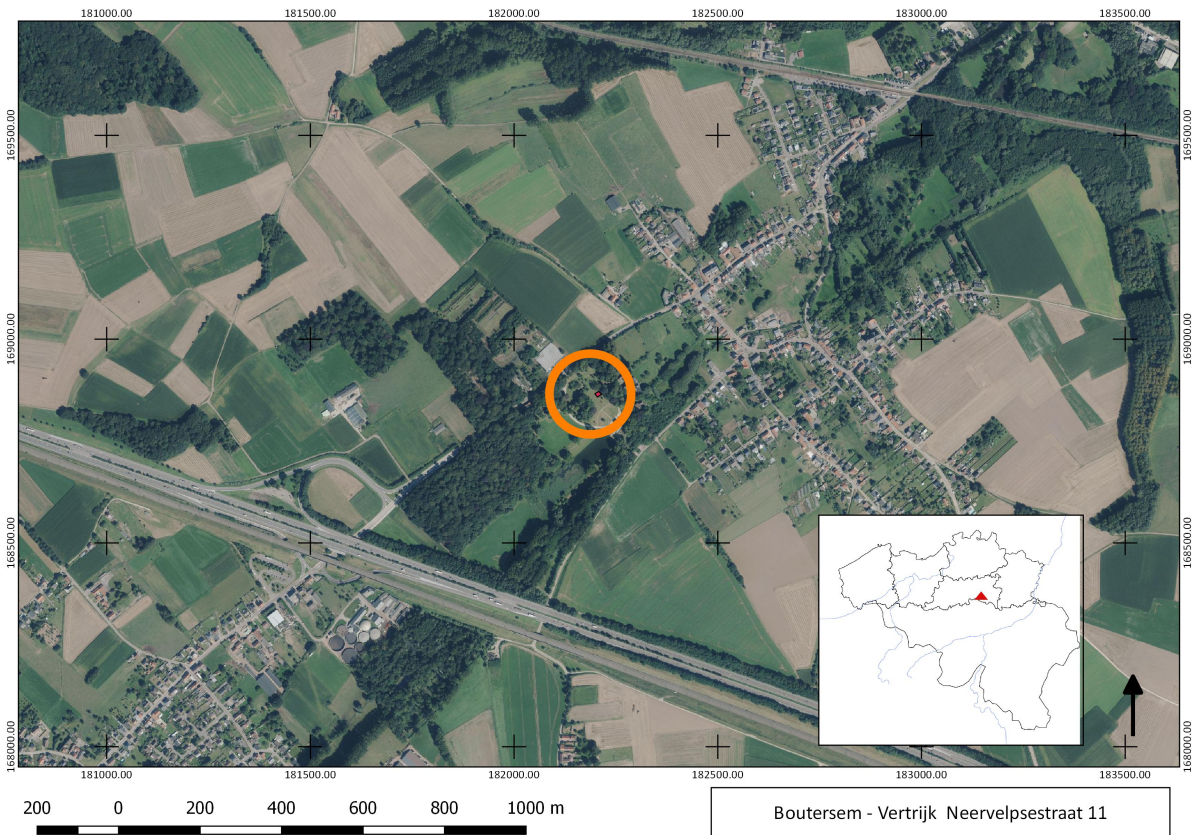
Het archeologisch ensemble gegeneerd door deze toevalsvondst wordt behandeld zoals de Code Goede Praktijk het voorschrijft en wordt gedeponereerd in het depot en het archief van het agentschap Onroerend Erfgoed.

Figuur 1: Locatie van de toevalsvondst op GRB (© AGIV).

Figuur 2: Locatie van de toevalsvondst op de topografische kaart (© AGIV).

Figuur 3: Locatie van de toevalsvondst op een luchtfoto uit 2012 (© AGIV). Jaartal van luchtfoto toevoegen

2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT

(Verrijck, Neervelpsestraat, VE17NE)

Projectcode	2017B99
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog	agentschap Onroerend Erfgoed OE/ERK/Archeoloog/2015/00001
Veldwerkleider	Geert Vynckier
Locatiegegevens van het onderzochte gebied	
Provincie	Vlaams-Brabant
Gemeente	Verrijck
Deelgemeente	Boutersem
Adres	Neervelpsestraat 11
Toponiem	Kasteel van Kwabeek
Bounding box in Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	X: 182198.08 – Y: 168857.51 X: 182214.61 – Y: 168871.48
Kadastrale informatie	Boutersem 2, Afd. Verrijck, Perc. 314/Y en 314/S Openbaar domein
Toevalsvondst	
Datum vondst	07/02/2017
Datum melding	07/02/2017 (ID 104) (https://id.erfgoed.net/archeologie/toevalsvondsten/104)
Dossiernummer	ID 110 (https://id.erfgoed.net/dossiers/110)
Begin- en einddatum veldwerk	09/02/2017-10/02/2017
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	115 m ²
Terreinwerk	Geert Vynckier, Michel Mulleners, Jurgen Staf, Jos Wijnants
Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal	Johan Van Laecke en Geert Vynckier
Tekenwerk en plannen	Marc Van Meenen
Fotografie terrein en vondsten	Geert Vynckier
Rapportage	Steffie Peetermans, Geert Vynckier

////////////////////////////////////

3.3 RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013: *‘De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap’.*

De aangifte van de toevalsvondst werd gedaan op 7 februari 2017. Het veldwerk werd uitgevoerd op 9 en 10 februari 2017. Na deze datum was het veldwerk volledig afgerond en werd dan ook het terrein vrijgegeven zodat de werken verder gezet konden worden.

4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

De werkput waarin de archeologische resten voorkwamen was beperkt in omvang en werd door de aannemer reeds tot op gewenste diepte uitgegraven (15 à 20 cm onder het maaiveld). Eventuele dieper gelegen sporen zouden in situ bewaard blijven.

Er werd besloten geen uitbreiding te voorzien van de werkput (fig. 4-5) omdat de aanpalende bodem niet bedreigd was of zou worden weggegraven.

Alle aanwezige- en zichtbare sporen werden manueel met een truweel opgeschoond, gefotografeerd en getekend¹. De meetpunten werden de tweede dag gegeorefereerd opgemeten door landmeter-expert Johan Van Laecke. Het inmeten gebeurde met een Robotic Total Station (RTS) en GPS-RTK toestel in Lambert 72. De hoogtes werden geregistreerd in TAW (Tweede Algemene Waterpassing), met minimum GPS nauwkeurigheid. De spoornummers zijn doorlopend genummerd. Er werd geen profiel ingetekend daar dit alleen bestond uit de bouwvoor.

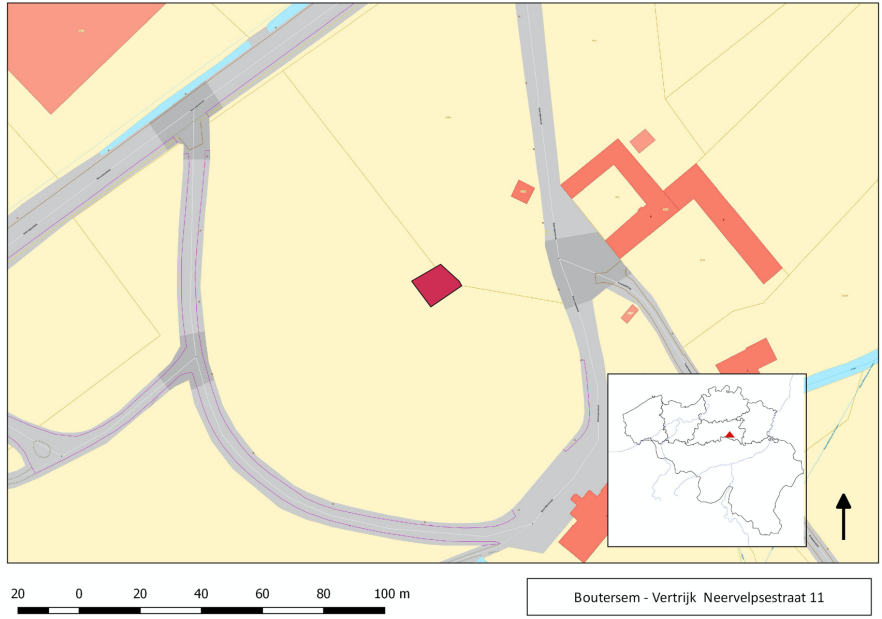
De werken werden uitgevoerd door een ploeg van het agentschap Onroerend Erfgoed onder leiding van Geert Vynckier (erkend archeoloog) en de technische medewerkers Michel Mulleners, Jurgen Staf en Jos Wijnants. Er werden geen bodemonsters genomen en er werden geen botresten aangetroffen. Overzichtsfoto's (fig. 6-9) van de site werden genomen door Geert Vynckier. Slechts enkele vondsten (24) konden uit twee sporen gerecupereerd worden.

De uitvoering van dit onderzoek - de registratie en opgraving van de gemelde toevalsvondst - vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2015) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0).

Figuur 4: Locatie van de werkput op een luchtfoto uit 2012 (© AGIV).

¹ Het vlak en de sporen werd met de hand ingetekend en achteraf door Johan Van Laecke gegeorefereerd.

Figuur 5: Locatie van de werkput op GRB (© AGIV).

Figuur 6: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het zuiden (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur. 7: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het oosten (@agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 8: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noordwesten (@agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 9: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noordoosten
(©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier)

5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Gelet op het beperkte aantal sporen en vondsten wordt bij deze toevalsvondst een volledige verwerkingsstrategie gevolgd en wordt alles in detail uitgewerkt. Alle gegevens zijn immers noodzakelijk om tot een zinvolle conclusie te kunnen komen van deze vindplaats. Aangezien de vondsten en sporen volledig worden uitgewerkt, is een assessment binnen deze context niet aan de orde en wordt in dit rapport geen assessment-rapport opgenomen.

De studie beperkt zich tot case-gebonden onderzoeksvragen met betrekking tot de aard van de vindplaats, de datering, de relatie en de fasering van sporen en vondsten. Eigen aan het onderzoek van een beperkte toevalsvondst is dat de uitwerking ervan veel vertelt over deze vindplaats maar weinig over de ruimere context.

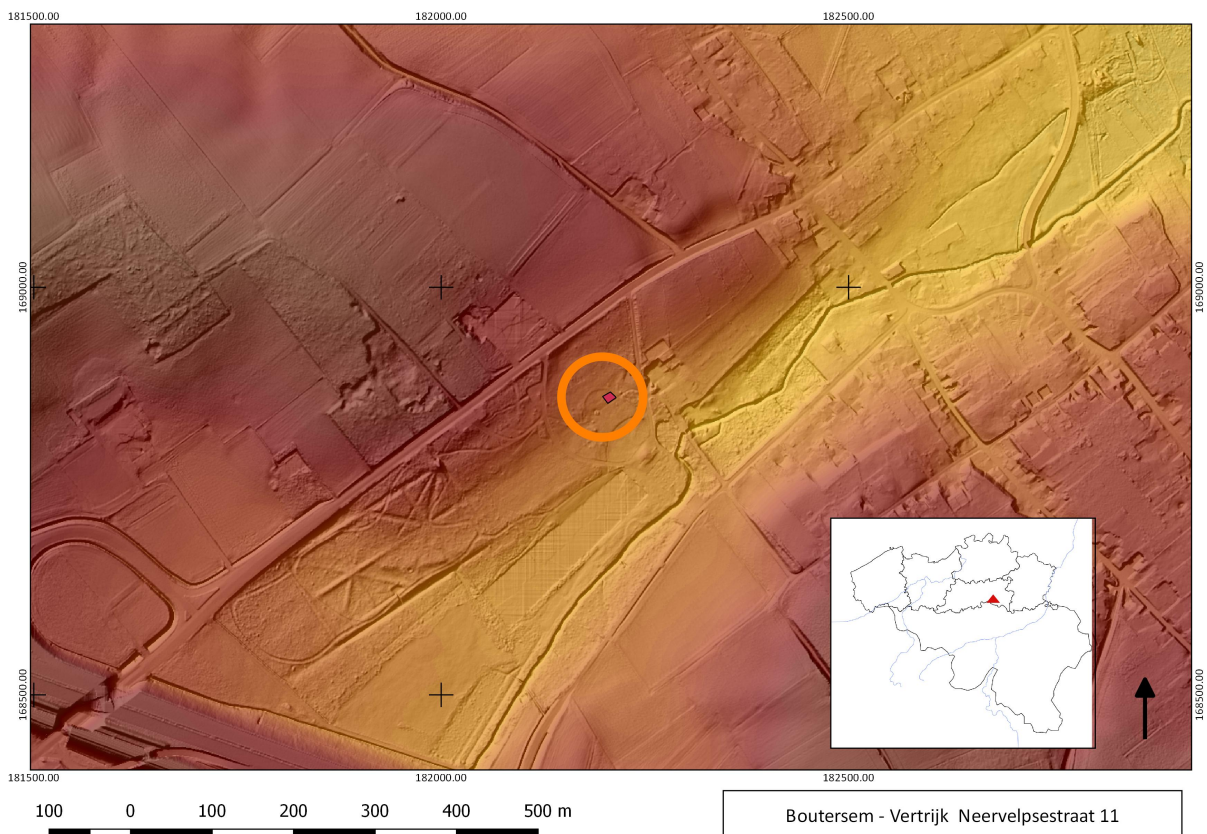

6 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT

6.1 LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT

Vetrijck is gelegen in het traditioneel landschap van Droog Haspengouw. Dit landschap wordt gekenmerkt door een open landbouwgebied op een golvend plateau dat wordt versneden door smalle valleien².

Het kasteeldomein "Kwabeek" is centraal gelegen in de vallei van de Velpe (fig. 10) deel uitmakend van de Demervallei. In de vallei van de Velpe zijn nog diverse kasteelparken aanwezig zijn. Ze vormen met weiden, hooilanden, vijvers, broekbossen en populieraanplantingen het typische beeld van deze valleigebeden.

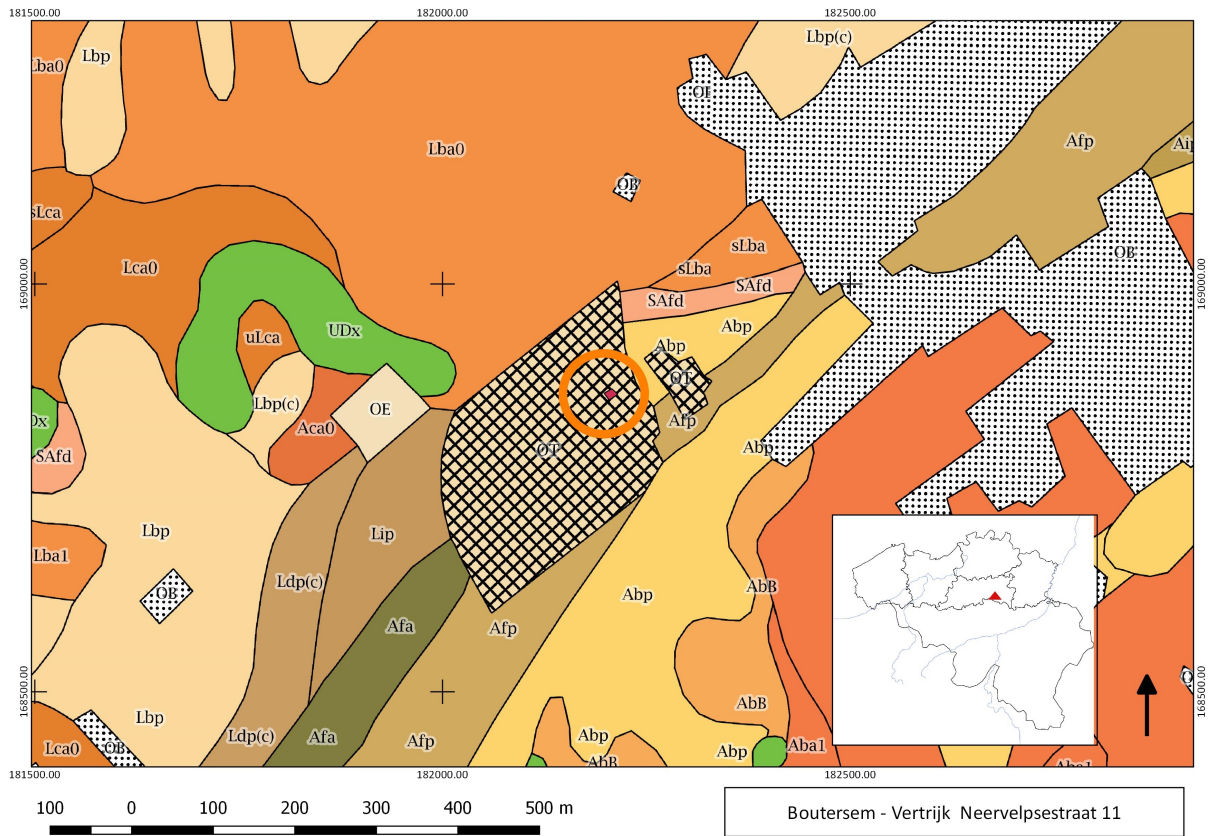

Figuur 10: Digitaal terreinmodel van de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied (DHMV II, © AGIV).

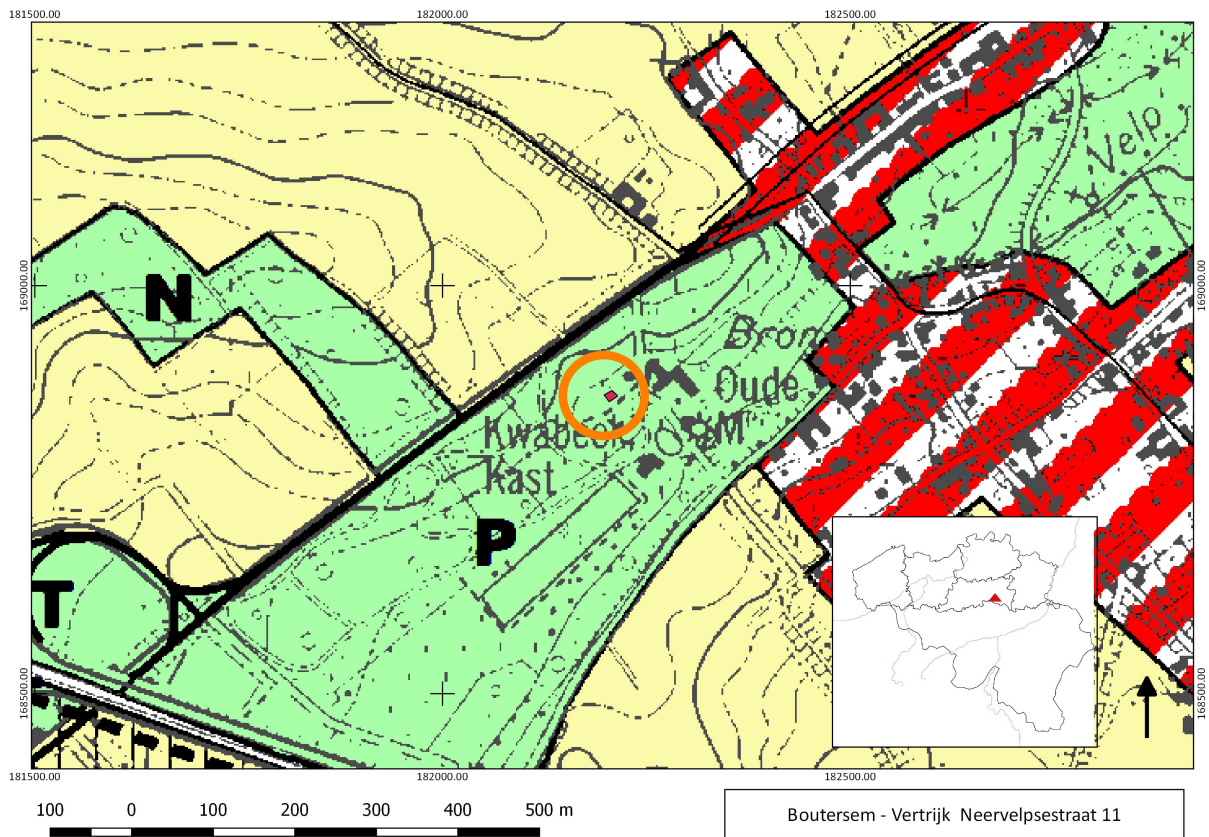
Het onderzoeksgebied is gelegen op de overgang tussen het zandleem- en het leemgebied tussen Leuven en Tienen. Op de bodemkaart (fig. 11) wordt het onderzoeksgebied aangeduid als sterk vergraven gronden (OT). In de vallei van de Velpe komen overwegend zeer natte tot natte zandleem- en leemgronden voor. Op de aanpalende hoogten (fig. 10) van het Brabants plateau in het noordwesten bestaat de ondergrond uit zandleembodems (textuurklasse L) en de hoogten ten zuidwesten van de Velpevallei uit leembodems (textuurklasse A) (fig. 11). Deze aanpalende hoogten worden via talrijke beken en sloten ontwaterd naar de Velpevallei, die richting het noordoosten loopt om de Demer te vervoegen tussen Halen en Diest.

Het terrein ligt op het gewestplan in een parkgebied (fig. 12) en in een mogelijks overstromingsgebied.

² Antrop *et al.* 2002.

Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart (© AGIV).

Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan (© AGIV).

6.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

6.2.1 Historische context

Het domein van Kwabeek was een leengoed van het hertogdom Brabant. Op het einde van de 15de eeuw droeg het de naam *Ter Sluizen*. In 1374 behoorde het toe aan Jan van Montenaken. Het eigendom was tot de 17de eeuw achtereenvolgens het bezit van Filips van Tudekem (1380), Jan van Borchoven (1428), Bartholomeus Van Der Ee (1496), diens zoon Jan (1505), Jan van Houthem en tenslotte de familie Gasparini (van 1587 tot 1688)³.

In de beginfase van het domein was er waarschijnlijk geen aangelegde tuin aanwezig. Indien er toch een tuin zou geweest zijn was deze volledig op voedselvoorziening gericht. Een eerste melding van een aangelegde tuin rond het kasteel dateert van 1505. In een cijnsboek van *Jan van der Ee* wordt gewag gemaakt van: “*een Luys of fortresse, backhuysse, duifhuysse, hoeve en bruage*”. Het aanwezige groen wordt beschreven als *bosschen*.

De oudste, schematische afbeelding van het kasteel van Kwabeek dateert uit deze periode, namelijk uit 1654 (fig. 13) en toont een gesloten complex met een toren, een ringgracht en enkele duidelijk te onderscheiden gebouwen. Topografische informatie over de onmiddellijke omgeving en dus ook over de inrichting van het gebied rond het complex ontbreekt⁴.

Figuur 13: Het kasteel van Kwabeek op een document uit het archief van de Abdij 't Park te Heverlee uit 1654 (© abdij Park Heverlee).

In 1688 werd de heerlijkheid, die toen bestond uit een kasteel, een hoeve, een watermolen en aanhorigheden gekocht door Jan Baptist Bosch. In het jaar 1695 werd het geërfd door Dominique de Kerpen. In 1710 werd het domein aangekocht door Joseph Goupy, die in 1731 tot de adel toetrad. Hij liet rond 1750 verfraaiingswerken uitvoeren en een Franse parktuin aanleggen. In 1789 verliest het kasteel zijn feodale kenmerken, namelijk zijn toren en zijn ophaalbrug⁵.

Op de kaart van Villaret (1745-1748) (fig. 14) en de iets latere van Graaf de Ferraris (1771-1778) (fig. 15) is het domein en de aangelegde tuin rond het kasteel duidelijk zichtbaar. De oude dorpskern van Verrijck ligt ten noordoosten van het domein.

Op de kaart van Villaret (fig. 14) zijn de drie elementen waaromheen het domein zich ontwikkelde op dat moment nog aanwezig en zijn als dusdanig herkenbaar. Deze bestaan uit een met water omgeven

³ <https://www.boutersem.be/product/80/domein-van-kwabeek>.

⁴ Typographieboek TB, F. 74

⁵ <https://www.boutersem.be/product/80/domein-van-kwabeek>.

kasteelmotte, een neerhof en een watermolen. De hoofdas wordt gevormd door de rechtgetrokken Velpe, waarvan de oevers met bomen waren beplant.

Evenwijdig hieraan en op één lijn met de kasteelmotte lag een vijver, die door zijn langgerekte, rechthoekige vorm (240 bij 40 m) bijna het karakter had van een kanaal. Dit 'kanaal' vormt de aanzet van een naar het zuidwesten gerichte vista, die in de richting van het gehucht Dalem verlengd werd door open weiland geflankeerd door bosmassieven. Op de rechteroever van de Velpe, ter hoogte van de kasteelmotte, lag nog een kleinere, driehoekige vijver, die ongetwijfeld fungeerde als molenvijver of wachtkom voor de watermolen, maar het is niet uitgesloten dat ook de slotgracht en de kanaalvijver deel uitmaakten van het molensysteem.

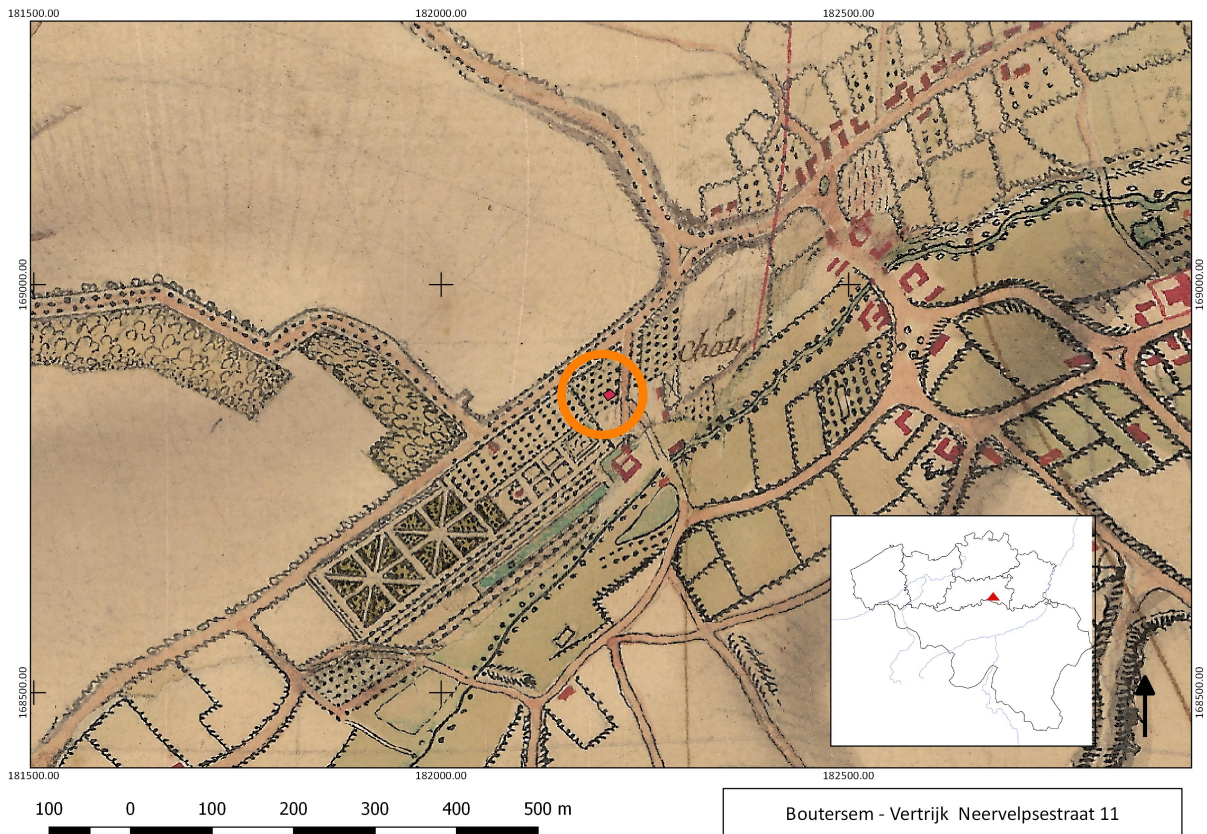
Aan de overzijde van de weg van Neervelp naar Vertrijk, op de oostflank van het 'Paependael' ten noordwesten van het domein, bevond zich ten slotte een derde bosperceel, dat via een doorlopende dreef met zowel het sterrenbos als de grote boomgaard verbonden was.

De formele tuin ten noorden van de vijver op de kaart van Villaret bestond uit drie delen. Het zuidoostelijk deel bevatte terrassen waarvan één een halve cirkel vertoont waarin een gebouwtje staat aangegeven. Het noordoostelijk deel omvatte een boomgaard afgelijnd met een doorlopende bomenrij, tegen de noordelijke rand van deze boomgaard wordt tevens een gebouwtje weergegeven. Het zuidwestelijk deel werd ingenomen door twee delen die identiek waren. Deze delen werden gevormd door acht paden die in een vierkant lopen naar een centraal 'plein'. Tussen de paden zijn deze opgevuld met dicht beplant groen, waarschijnlijk struiken. Het geheel is omringd door een iets breder pad omgeven met bomenrijen en hagen. Ten noordoosten van de drie delen loopt er nog een weg vertrekkende vanuit het kasteel richting noorden. Deze is gedeeltelijk geflankeerd door aangeplante boomgaarden⁶. Ter hoogte van de toevalsvondst is er op deze kaart geen gebouw of muur zichtbaar.

---

⁶ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/41588>.

Figuur 14: De locatie van de toevalsvondst op de kaart van Villaret-kaart uit 1745-1748 (©AGIV).

Op de kaart van Ferraris (1771-1778) (fig. 15-16) is eveneens het 'kanaal' duidelijk te herkennen. De invulling van de rest van de tuin is echter grotendeels gewijzigd. Men vermoedt dat de aanleg van deze getoonde Franse baroktuin⁷ gebeurde rond 1750 toen het domein in handen was van de uit Frankrijk afkomstige familie Goupy.

Het zuidwestelijk deel, waar op de kaart van Villaret de twee grote vierkanten zichtbaar zijn, is nu het zogenaamde 'sterrenbos' aangelegd. Het wegennet in dit bos vormde een zespuntige ster doorsneden door een overlangse weg en drie dwarswegen. Ten zuiden hiervan werden zes nieuwe percelen afgescheiden door paden waarvan er vier als weideland/ grasplantsoen en twee als bos zijn ingekleurd. Ten noorden van de vijver, aansluitend bij het 'sterrenbos', bevond zich een groot perceel met vermoedelijk een *parterretuin*, mogelijk ook moestuin, ingedeeld volgens een dambordpatroon. Aan de noordelijke rand hiervan stond een vierkant gebouwtje dat kan geïnterpreteerd worden als paviljoen of *gloriëtte*⁸. Daarachter, langs de weg van Verrijck naar Neervelp, lag een boomgaard met centraal een gebouwtje, ook al zichtbaar op de kaart van Villaret.

Tussen de moestuin/*parterretuin* en de boomgaard, staat duidelijk een muur aangegeven (rode lijn). Of het hier gaat om een afscheidingsmuur of terrasmuur is moeilijk te achterhalen.

Aan de overzijde van de weg van Verrijck naar Neervelp bevond zich ten slotte een derde bosperceel met paden, dat via een doorlopende dreef met zowel het 'sterrenbos' als de grote boomgaard verbonden was. De toegangsweg tot het kasteel, de nu nog bestaande Lindendreef, werd blijkbaar verlegd en deed daarbij een perceel aan waarvoor op de kaart een barokke *parterre* wordt gesuggereerd⁹. Ter hoogte van de toevalsvondst is er tevens geen gebouw zichtbaar.

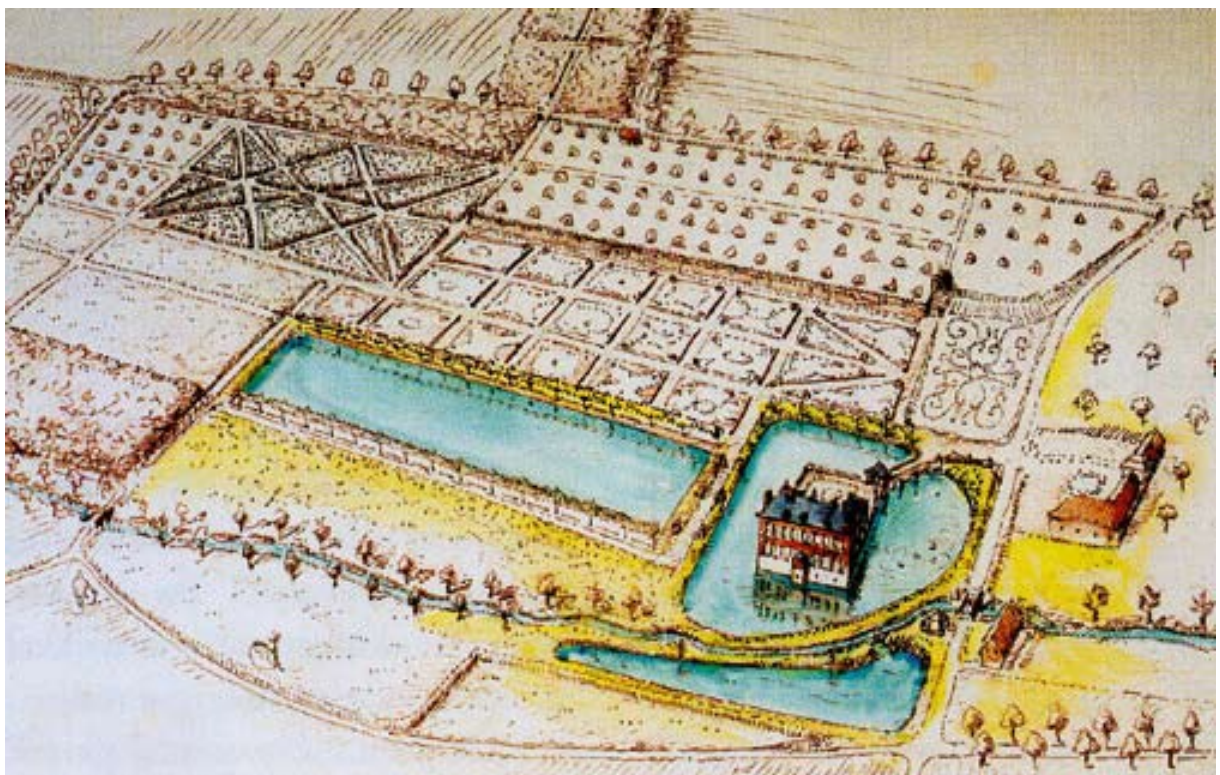
⁷ Geysens 1998, 144. De tuin kan niet echt bestempeld worden als een echte Franse baroktuin. Het is een tuin gebaseerd op meerdere invloeden van de renaissance, de barok en de rococo zoals die in Vlaanderen werden toegepast.

⁸ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/41588>.

⁹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/41588>.

Figuur 15: De locatie van de toevalsvondst op de kaart van Ferraris uit 1771--1778 (©AGIV).

Figuur 16: Het kasteel van Kwabeek en zijn tuinen op een reconstructietekening van J. Halfants naar de kaart van Ferraris (uit: <http://www.boutersem.be/product/80/domein-van-kwabeek>).

Zowel op de kaart van Villaret uit 1745-1748 (fig. 14) als deze van Ferraris 1771-1778 (fig. 15) wordt een voor de regio vrij complexe, geometrische aanleg van de tuin getoond. Deze tuin lijkt op die van andere strak geometrische kasteelparken die eveneens in smalle en min of meer ingesneden rivier- of beekdalen gelegen zijn, zoals het domein d'Overschie te Huldenberg (Neerijse) of het verdwenen kasteeldomein van Bierbeek (Opvelp).

De kern van het huidige kasteelgebouw zou van 1718 dateren. De geometrische tuinaanleg, zoals hij op de Ferrariskaart wordt getoond, dateert vermoedelijk van circa 1750. Op dat ogenblik was het domein dus in handen van de familie Goupy, uit Frankrijk afkomstig, waarvan diverse leden een belangrijke rol speelden bij de organisatie van het postwezen tijdens de 18 de eeuw.

Net als het kasteel van Opvelp te Bierbeek (Opvelp), dat tijdens de 'Brabantse revolutie' vernield werd, had ook Kwabeek in de revolutiejaren erg te lijden. In 1794, de familie Goupy was op dat moment naar Wenen gevlucht, werd het kasteel door Franse troepen geplunderd.

Het bleef onbewoond tot na de verkoop in 1813 aan ridder Philippe de Wouters de Bouchout. In de notariële akte werd het volgende vermeld:

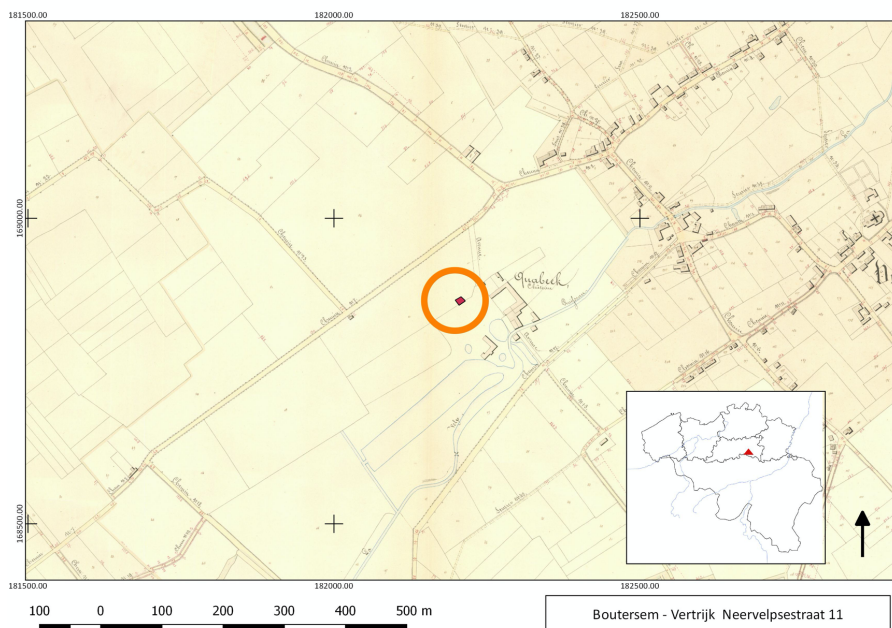
“Un grand enclos de terres, bois, prés, étangs, vergers et jardins, soit 21 hectares, avec un beau château nommé le château de Quabeek, avec la chapelle castrale et autres bâtiments, plus une belle et grande ferme bâtie en briques et couverte d'ardoises, consistant en maison, écuries, grange, lavoir, remise, fournil et autres bâtiments; et finalement une maison particulière avec écurie...”

Vanaf 1835 onderging het domein meerdere veranderingen. Op dat moment was Kwabeek het toneel van diverse land- en tuinbouwkundige experimenten, met name suikerbietenteelt en -verwerking en zijderupsteelt onder glas. In 1846 werd Philippe de Wouters zelfs benoemd tot lid van de *Société royale d'Agriculture et d'Horticulture linnéenne*. Het kasteelgebouw had het grondplan van een L of een U met een kort beentje en er werd een plein voor het kasteel aangelegd. De gracht rond het kasteel werd deels en later volledig gedempt (fig. 17-18), het 'sterrenbos' kreeg mogelijks een andere invulling en er kwam een verbinding tussen 'het kanaal' en de Velpe¹⁰.

Figuur 17: Het domein van het kasteel van Kwabeek op het primitief kadaster (1826-1843) (© geopunt).

¹⁰ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/41588>.

Figuur 18: De locatie van de toevalsvondst op de Atlas der buurtwegen (1843-1845) (© AGIV).

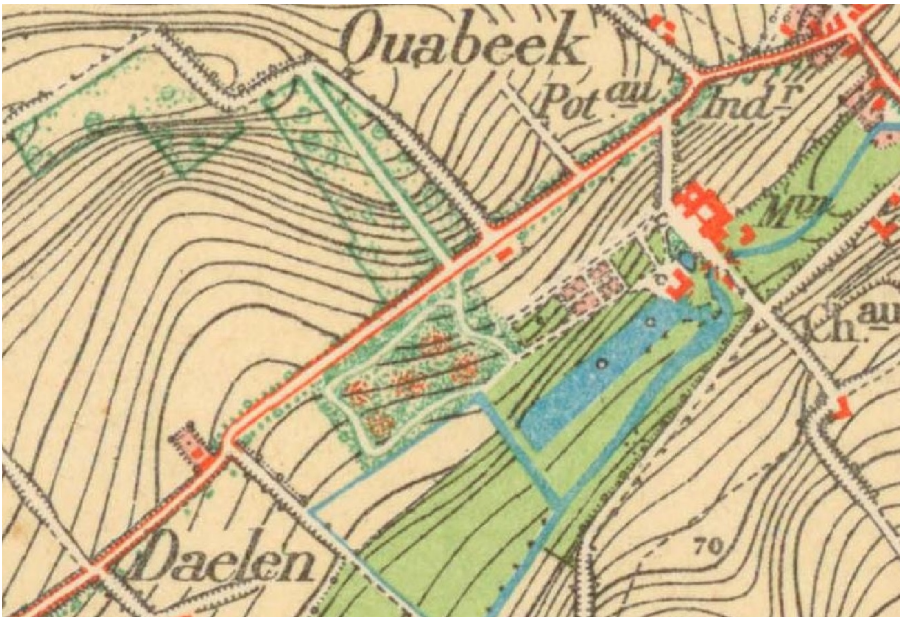
In 1864, onder Léon de Wouters, die in 1858 na de dood van zijn vader Philippe eigenaar was geworden, werd een substantiële vergroting van het kasteel geregistreerd en werd de tuin anders ingevuld. In 1872 werd een gedeelte van de hoeve omgebouwd tot koetshuis of stoeterij met rondboogpoorten. In 1882 werd er nabij de hoeve een bakhuis gebouwd en aan het uiteinde van de toegangsdreef verscheen een langgerekt complex, in de legger omschreven als “paviljoen en broeikas”. Onder dit paviljoen bevindt zich een groentekelder, een uitzonderlijke constructie met een tongewelf en een aarden vloer.

Een eerste duidelijke verandering van de tuinvulling is duidelijk te zien op de topografische kaart van 1868 (fig. 19). Er komt een nieuwe *parterre* waar de Ferrariskaart nog een *parterretuin*/moestuin toont, het ‘sterrenbos’ krijgt een andere invulling en er komt meer grasland rond het ‘kanaal’. Er bevinden zich twee ronde eilandjes in de kanaalvijver (gewone aarden eilandjes, sokkels met beelden, fonteinen...?) die zowel op de stafkaarten van 1868 als op die van 1908 figureren, ze zijn niet meer zichtbaar op de stafkaart van 1930¹¹.

Op de topografische kaart uit 1893 (fig. 20) wordt ongeveer eenzelfde situatie weergegeven. Ten noorden van het kasteel tussen de *parterres* en de voormalige boomgaard grenzend aan de weg van Verrijck naar Neervelp is hier een zwarte lijn weergegeven die verderloopt richting toegangspoort en die misschien kan wijzen op een aanwezige muur. Op deze lijn zijn eveneens duidelijk twee uitsprongen te herkennen misschien de aanduiding van een poort of doorgang.

¹¹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/41588>.

Figuur 19: Het domein van het kasteel van Kwabeek op de topografische kaart uit 1868 (© NGI).

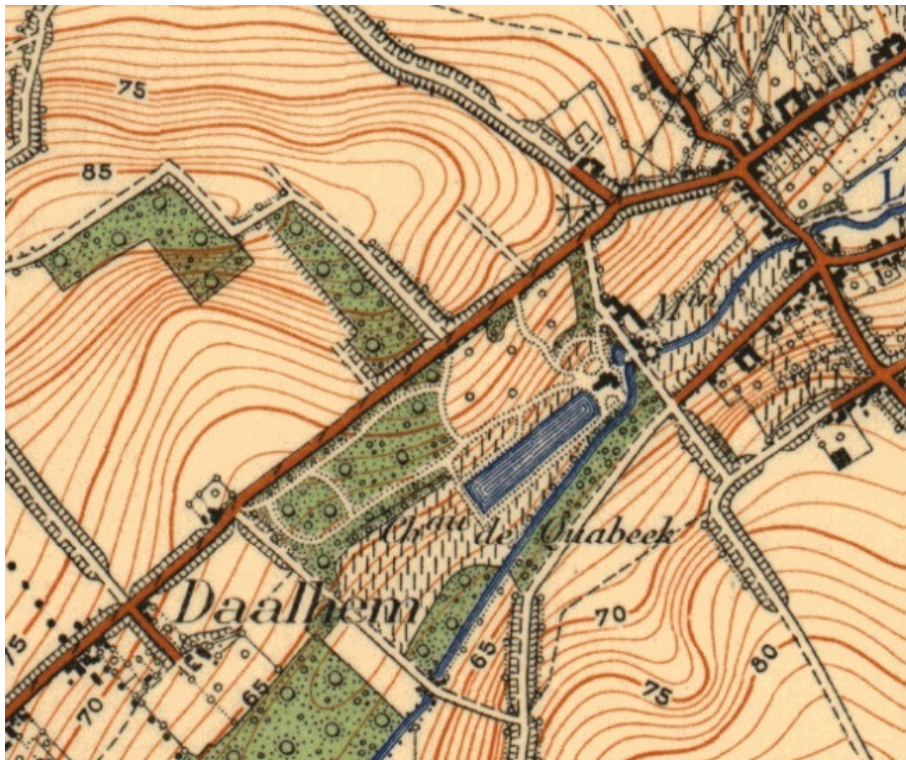
Figuur 20: Het domein van het kasteel van Kwabeek op de topografische kaart uit 1893 (© NGI).

In 1893 werd het domein van Kwabeek verkocht aan graaf Robert de Liedekerke. De nieuwe eigenaar verbouwde het kasteel grondig. De tuin werd ook grondig 'gemoderniseerd'. De open vlakte tussen de kanaalvijver en het kasteel, enerzijds, en de weg Neervelp-Vertrijk, anderzijds, werd tot één groot perceel 'lusthof' versmolten. De stafkaart van 1908 geeft een vrij duidelijk beeld van wat deze wijziging impliceerde: de kronkelpaden van het voormalige sterrenbos werden doorgetrokken op het nieuwe lusthofperceel; de hoek tussen de toegangsdreef en de weg Neervelp-Vertrijk werd met bosplantsoen opgevuld; de open ruimte tussen deze weg en het kasteel werd langs twee zijden afgezoomd door golvende bosranden.

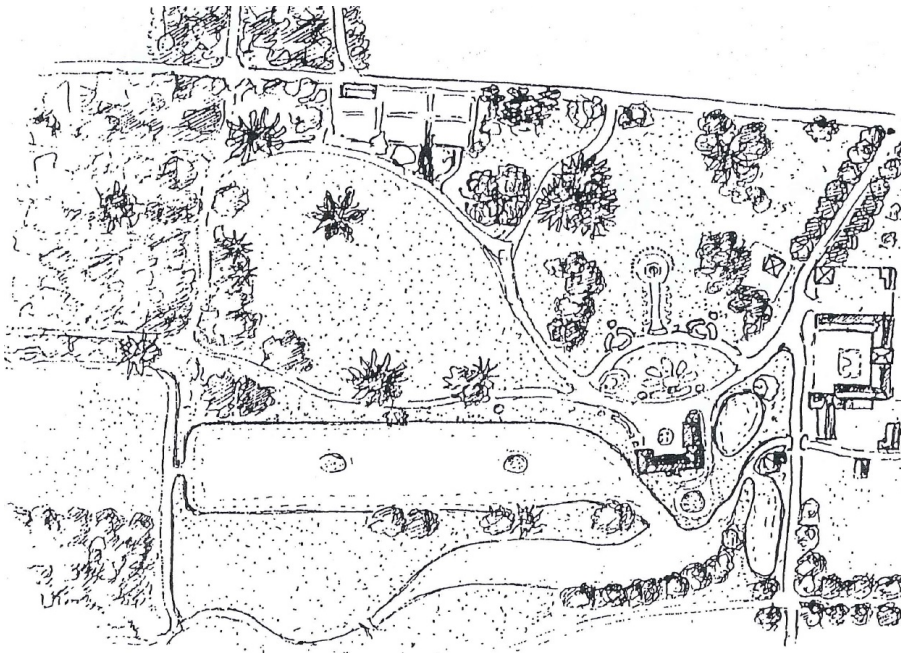
Na de dood van Graaf Robert de Liedekerke in 1903 werd de familie Jacmart eigenaar, die het in 1922 weer verkocht aan Baron A. Ernst de Brunswyck. Na verwoestingen tijdens de Eerste Wereldoorlog werden in 1923-1924 opnieuw verbouwingswerken uitgevoerd. Dit resulteerde in het huidige voorkomen van het kasteel. Tegen de achtergevel werd in dezelfde stijl als het hoofdgebouw een dienstvleugel gebouwd en aan de zijde van de grote vijver werd een terras aangelegd.

Op de topografisch kaart van 1930 (fig. 21) zien we op de noordelijke helling voor het kasteel voor het eerst een volledig nieuwe padenstructuur in de oude *parterre*-, boomgaard- en 'sterrenbos' zone en krijgt het park een meer landschappelijke opzet gebaseerd op de oudere Engelse landschapstijl. Het domein en het kasteel behoorde op dat ogenblik toe aan Antoine Ernst de Bunswyck die het in 1921 kocht. Op een schetstekening van J. Halflants (fig. 22) wordt een impressie getoond van deze landschapstuin waarin weinig veranderde tot het domein in 1980 werd aangekocht door de gemeente. De bijgebouwen zijn verkocht aan privé-personen¹².

Figuur 21: Het domein van het kasteel van Kwabeek op de topografische kaart uit 1930 (© NGI).

¹² <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/41588>.

Figuur 22: Interpretatieve tekening van de landschapstuin door J. Halfants (Uit: GEYSENS R. 1998, 83).

6.2.2 Archeologische context

In de onmiddellijke omgeving van het domein van Kwabeek werden in het verleden enkele archeologische vondsten en sporen geïdentificeerd. Ten noordwesten van het domein van Kwabeek, werd op de Galgenberg Romeins aardewerk, sporen van Romeinse begraving, enkele metaalvondsten en wat lithisch materiaal aangetroffen (CAI Locatie 1391). Ten westen van het domein werd bij de aanleg van de HST een steen- en pannenbakkerij van onbepaalde periode aangetroffen (CAI Locatie 2727).

Op het domein van Kwabeek werd tot nu toe slechts éénmaal archeologisch onderzoek uitgevoerd. In 2016 werd tijdens grond- en infrastructuurwerken voor de herinrichting van de toegangsweg naar en van het plein voor het kasteel een toevalsvondst opgegraven.¹³ De opgraving bracht restanten van de noordwestelijke buitenmuur, grenzend aan de oude gracht, van het kasteel aan het licht. Deze was opgebouwd in baksteen en Gobertangesteent. Meerdere bouwfazen konden hierin worden onderscheiden (CAI Locatie 1074).

¹³ <https://id.erfgoed.net/dossiers/18>; toevalsvondst ID 70; Vynckier 2017.

7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

7.1 BODEMKUNDIGE SITUATIE

Door het ondiepe niveau van de werkput werden geen profielen opgetekend. De lagen zichtbaar in deze profielen beperkten zich tot de humushoudende A-horizont, deze laag werd gevormd na de afbraak van de gebouwen. Andere lagen werden niet waargenomen.

In het vlak was te zien dat de lagen net onder deze A-horizont voornamelijk bestonden uit vochtige zandlemige tot lemige opvullings-, puin- en ophogingslagen.

7.2 SPOREN EN STRUCTUREN

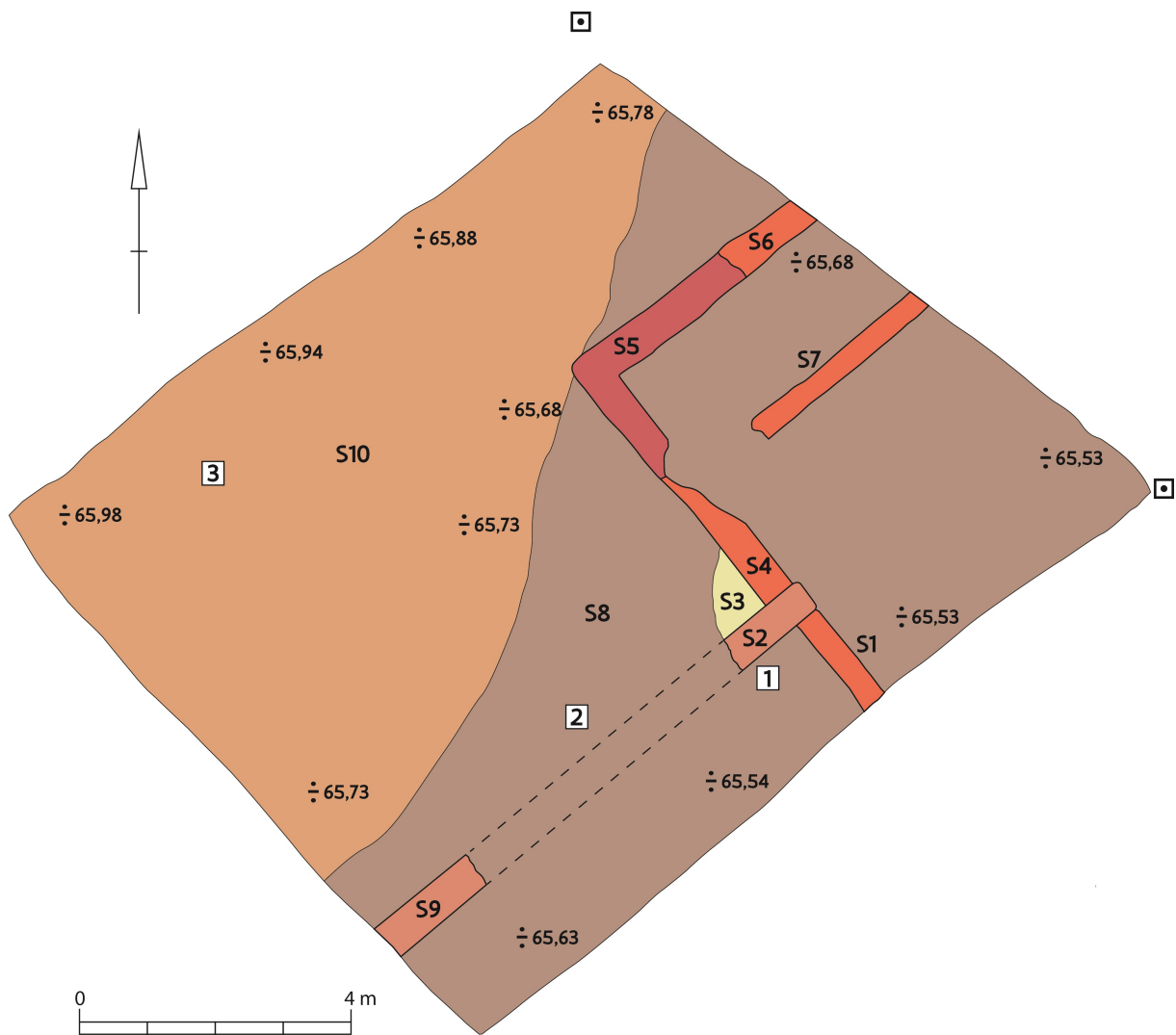
De archeologische resten bevonden zich tussen de 5 à 10 cm zo goed als direct onder het huidige loopvlak. De werkput zelf werd al uitgegraven door de aannemer ter voorbereiding van het plaatsen van de speeltuigen. De diepte van de aangelegde werkput varieert tussen de 65,53 en 65,98 TAW.

In totaal werden 10 sporen opgetekend en beschreven (fig. 23 en 24). In het vlak waren er twee lagen zichtbaar. S10 in het westen is een gleyige geelbruine tot bruine zandlemige laag met baksteen-, steenkool- en enkele mortelfragmentjes (fig. 24, S10). Deze laag gaat minstens nog 80 cm dieper. Aan de oostzijde zat er een iets drogere grijsbruine tot donkerbruine kleiige zandlemige laag met baksteenbrokjes, talrijke grijsgroene tot witte mortel-, en steenkoolfragmentjes (fig. 24, S8).

Verder waren alleen enkele bakstenen muurfunderingen zichtbaar. Naargelang hun opbouw en gebruikt materiaal kunnen we deze indelen in drie groepen. Een eerste muurfundering (fig. 24, S7 en fig. 25) loopt van noordoost naar zuidwest en is 30 cm breed. Deze muur werd opgebouwd met anderhalve baksteen met de combinatie van 1 kop en 1 strek, gemetseld met een groenachtige zandkalkmortel. De gebruikte bakstenen meten 20 x 10 x 5 cm. De muur stopt plots in het zuidwesten. Met een handboor werd in het verlengde van de muur geen onderliggende muurrestanten meer aangetroffen. De muurfundering gaat minimum 20 cm dieper dan het werkvlak.

Figuur 23: Zicht op al de archeologische resten vanuit het noordwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 24: Algemeen sporen- en vondstenplan (©agentschap Onroerend Erfgoed: Marc Van Meenen).

Figuur 25: Detailfoto van S7 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Een tweede groep sporen (fig. 24, S1, S4, S5 en S6 en fig. 26) vormen samen een rechte hoek en behoren tot eenzelfde gebouwtje of constructie maar hebben een verschillende bewaringstoestand. S1 loopt van zuidoost naar noordwest is 36 à 40 cm breed. Deze muur bestaat uit drie bakstenen die in een strekverband liggen en ze zijn gemetseld met een grijsgroene zandige kalkmortel (fig. 27). De muur gaat nog minimum 5 cm dieper. De muurfundering S4 (fig. 24, S4 en fig. 28) loopt in dezelfde richting, is 50 cm breed, is opgebouwd uit baksteen en gemetseld met dezelfde mortel als S1 en is aan de noordzijde deels vernield tijdens de afbraak. Deze muur gaat minimum 10 cm dieper. Hierbij sluit een volledig uitgebroken muur aan (fig. 24, S5 en fig. 29) waarvan het uitbraakspoor gevuld is met grove fragmenten baksteen. Dit uitbraakspoor is 50 à 54 cm breed en gaat minimum 8cm dieper. In het verlengde en nadat S5 een hoek van 90° vormt ligt S6. Eveneens een uitgebroken muur (fig. 24, S6 en fig. 30), 50 cm breed en minimum 8 cm dieper. De opvulling van dit uitbraakspoor bestaat uit baksteenfragmenten maar in tegenstelling tot S5 liggen er tussen de baksteenfragmenten grote grijsgroene zandige kalkmortelfragmenten. Ook al is de onderlinge bewaringstoestand van S1, S4, S5 en S6 anders toch lijken ze allen tot eenzelfde bouwwerk te behoren. Gebruikte bakstenen, de mortel en de gelijkende diepte van de funderingen wijzen hierop.

Twee laatste funderingsspooren (fig. 24, S2 en S9 en fig. 31), eveneens lopende van noordoost naar zuidwest, liggen in elkaars verlengde. Ze zijn beiden 50 cm breed, opgebouwd uit twee bakstenen in een kopverband en gemetseld met een geelbruine zandkalkmortel. Op het terrein kon door enkele boringen worden vastgesteld dat beiden behoren tot eenzelfde muurfundering. De gebruikte bakstenen meten 25 x 11 x 5 cm. Op een diepte van 30 cm werd de muurfundering steeds geraakt. De muur liep echter niet verder in noordoostelijke richting en stopt ter hoogte van de aansluiting met S1 en S4 (fig. 31). Het laatste spoor S3 bestaat uit een wit kalkpakket van enkele centimeters dik dat zich in de zuidwestelijke hoek gevormd door S2 en S4 bevindt (fig. 32).

Op het terrein waren geen coupes mogelijk omdat de diepte voor de fundering van de speeltuigen bereikt was. De restanten van de muren worden behouden en zullen na afdekking bewaard blijven.

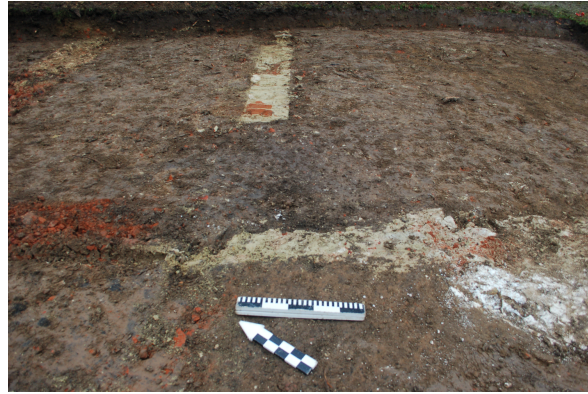

Figuur 26: Zicht op de tweede groep muurfunderingen vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 27: Detailzicht op S1 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 28: Detailzicht op S4 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 29: Detailzicht op S5 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 30: Detailzicht op S5 en S6 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 31: Detailzicht op S9 vanuit het zuidoosten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

Figuur 32: Detailzicht op S1, S2, S3 en S4 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

7.3 VONDSTEN

Het onderzoek leverde in totaal 24 archeologische vondsten op. Deze zijn afkomstig van drie geconcentreerde plaatsen in de werkput. Namelijk in de hoek tussen S1 en S2, ten noorden van de lijn

tussen S2 en S9 en in de westelijke hoek van de werkput. Hiervan konden er 18 als bloempotscherven geïdentificeerd worden, respectievelijk 15 uit S8 (inventarisnummer 1 en 2) en 3 uit S10 (inventarisnummer 3). Eén klein fragment werd geïdentificeerd als dakpan uit S10 (inventarisnummer 3) en ten slotte kwamen er 5 glasscherven uit S8 (inventarisnummer 1). Er werden geen bodemmonsters genomen.

7.3.1 Aardewerk

Er konden 18 aardewerkscherven geïdentificeerd worden als rood aardewerk zonder glazuur, deze zijn afkomstig van bloempotten. In totaal konden er 8 bloempot individuen worden geïdentificeerd verspreid over spoor 8 en spoor 10.

In spoor 8 (inventarisnummer 1) konden 5 bloempot individuen worden geïdentificeerd. Het eerste individu bestond uit 1 rand- (verdikt), 3 wand- en 2 bodemfragmenten (fig. 33). Dit individu heeft sporen van inscripties op het oppervlak (fig. 34), die we niet konden ontcijferen. Het tweede individu bestond uit 2 rand- (verdikt) en 1 wandfragment. Het derde en vierde individu bestonden elk uit 1 randfragment (verdikt). Het vijfde individu bestond uit 1 randfragment, in tegenstelling tot de vorige randen, was deze recht (fig. 35).

In spoor 8 (inventarisnummer 2) konden 2 bloempot individuen worden geïdentificeerd. Het eerste individu had 1 wandfragment. Het tweede individu had 1 rand- en 1 bodemfragment (fig. 36).

In spoor 10 (inventarisnummer 3) kon 1 bloempot individu worden geïdentificeerd. Deze bestond uit 3 wandfragmenten.

Figuur 33: Inventarisnummer 1 uit SP8. (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier)

Figuur 34: Inventarisnummer 1 uit SP8 met Inscriptie. (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier)

Figuur 35: Inventarisnummer 1 uit SP8, individu 4 (links) en individu 5. (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier)

Figuur 36: Inventarisnummer 2 uit SP8, individu 7. (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier)

Een studie van de aangetroffen bloempotscherven dateert het ensemble op het einde van de 19de en begin 20ste eeuw¹⁴. Al de bloempotten zijn nog gedraaid, de draairibbels zijn nog zeer goed zichtbaar. In totaal werden er 6 randen verzameld, die allen van elkaar verschillen.

7.3.2 Bouwmateriaal

In deze werkput werd 1 vondst geïdentificeerd als dakpan. Dit dakpanfragment is afkomstig uit spoor 10.

7.3.3 Glas

Er werden 5 glasfragmenten aangetroffen in spoor 8. Hiervan bestonden 4 fragmenten uit witglas, deze konden geïdentificeerd worden als vensterglas. Eén fragment was groen vensterglas.

7.4 BEWARING

De digitaal en manueel geregistreerde plannen worden bewaard in het archief van het agentschap Onroerend Erfgoed. Ook de tijdens het onderzoek gemaakte foto's worden hier opgeslagen. Met de eigenaar van het projectgebied werd overeengekomen dat de vondsten bewaard zullen worden in het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed.

De bewaringstoestand van de weinige archeologische aardewerkvondsten is zeer goed.

7.5 SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

In deze kleine werkput, wat in belangrijke mate de interpretatie van de restanten bemoeilijkt, werden vooral muurfunderingen aangetroffen die allen op het einde van de 19de en in het begin van de 20ste eeuw te dateren zijn. Er zijn geen aanwijzingen van oudere sporen rekening houdend met het feit dat er ook niet dieper gegraven kon worden. De ondiepe profielen vertoonden alleen de bovenste met organisch materiaal aangrijpde oppervlaktehorizont direct bovenop de structuren. De beperkte ingezamelde vondsten, die in de opvullingslagen werden aangetroffen, kunnen we aan de hand van de duidelijk draairibbels en de aangetroffen vormen dateren op het einde van de 19de eeuw en begin 20ste eeuw.

De aangetroffen muurfunderingen behoren allen tot muren en of constructies die te maken hebben met de tuin- en parkinrichting van het domein ten noordwesten van het kasteel van Kwabeek. Voorlopig kunnen we een vierkant gebouw herkennen met daarin één binnenmuur die een onderverdeling veronderstelt van het gebouw en een lange muur die van van zuidwest naar noordoost loopt en stopt op de fundering van het gebouw.

Op historische kaarten en geschreven bronnen is dit gebouw en de muur nergens terug te vinden met uitzondering van de topografische kaart van 1893, waar de muur als een zwarte lijn staat aangegeven (fig. 37, 1), en het gebouw als twee uitsprongen te herkennen is (fig. 37, 2). Beiden liggen tussen de *parterres* en het grasland grenzend aan de weg van Vertrijk naar Neervelp. Op de topografische kaart van 1930 zijn deze niet meer te zien.

Op basis van deze gegevens uit cartografische bronnen, de muurfunderingen en het aangetroffen archeologisch materiaal, bloempotten met rand en draairibbels, kunnen we de aangetroffen restanten dateren op het einde van de 19de eeuw en begin 20ste eeuw. Op basis van de aangetroffen bloempotscherven kunnen we veronderstellen dat dit gebouw of constructie een functie had die verband hield met tuinieren. Een belangrijkste vaststelling is dat binnen het kasteeldomein de kans

---

¹⁴ Met dank aan collega Koen De Grootte.

bestaat dat er meerder archeologische sporen aanwezig zijn die informatie kunnen geven over de evolutie van het park en de tuin rond het kasteel van Kwabeek.

Figuur 37: Detailzicht op S2 en S3 vanuit het zuidwesten. 1: zwarte lijn van de muur; 2: aanduiding van een gebouw (© AGIV).

9 SAMENVATTING

Naar aanleiding van grond- en funderingswerken in de tuin van het kasteeldomein Kwabeek werd een tweede toevalsvondst gemeld op 7 februari 2017. Het archeologisch onderzoek dat hieruit volgde leverde enkele structuren en vondsten op. Historische gegevens situeren het kasteeldomein Kwabeek ten vroegste in 1374. De historische informatie uit deze periode is erg beperkt, zeker is dat vanaf het begin van de 16de eeuw een tuin werd aangelegd en dat vanaf de 18de eeuw in deze tuin bijgebouwtjes werden gebouwd.

Concreet konden er 10 verschillende sporen worden onderscheiden. Hiervan kunnen er 7 toegewezen worden aan 3 verschillende muurstructuren. Deze muurstructuren bestonden uit bakstenen, funderingen of opvullingslagen. Eén muurstructuur vormde een hoek en is ZO-NW/ZW-NO georiënteerd (S1, S4, S5 en S6). Een andere muurstructuur vormde vermoedelijk de binnenmuur van deze constructie, deze is ZW-NO georiënteerd is (S7). Verder kon er nog één muur worden onderscheiden die ZW-NO georiënteerd was en haaks op de eerste structuur stond (S2 en S9). Er werden 19 aardewerkfragmenten aangetroffen in deze werkput: 18 hiervan zijn afkomstig van rood aardewerk zonder glazuur (bloempotten) en 1 is afkomstig van een dakpanfragment. Er werden ten slotte nog 5 fragmenten van glas aangetroffen op de site.

De kleine werkput (115 m²), alsook het ondiep uitgraven van de werkput (15 à 20 cm) bemoeilijkt de interpretatie van deze structuren. In dit onderzoek kon er echter maar één beperkte fase van de evolutie van dit kasteeldomein bestudeerd worden, waardoor de kenniswinst beperkt blijft. Ter hoogte van de locatie van de muurfunderingen kon er enkel op een topografische kaart uit 1893 een muur met een beperkt gebouw of doorgang worden gesitueerd. Vermits het grootste deel van de archeologische vondsten bestaan uit bloempotfragmenten staat dit gebouw of constructie vermoedelijk in verband met tuinieren of met opslag van tuingerief. Op basis van deze historische gegevens, de muurfunderingen en het aangetroffen archeologisch materiaal kunnen we de aangetroffen restanten op het einde van de 19de eeuw en begin 20ste eeuw dateren.

De site geeft ons bijkomende informatie over de geschiedenis en indeling van het parkdomein van het kasteel van Kwabeek, bovendien is het een goed voorbeeld van de evolutie van een kasteeldomein in de tijd. De aanwezige sporen behoren tot één fase van de veranderingen van het kasteeldomein. Ze geven dus alleen kenniswinst over een bepaalde periode binnen dit kasteeldomein. Ook het weinig vondstenmateriaal geeft weinig nieuwe informatie. Vermits dit domein doorheen de geschiedenis geruime tijd bewoond werd en een belangrijke betekenis had in de geschiedenis van de streek is de kans groot dat er ter hoogte van deze tuinen nog veel archeologische sporen en vondsten aanwezig zijn die tot kenniswinst kunnen leiden.

11 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020: *Domein van Kwabeek, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41588> (geraadpleegd op 19 november 2020).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020: *Kasteel van Kwabeek: domein, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1331> (geraadpleegd op 19 november 2020).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020: *CAI Databank: CAI Locatie 1074* [online], <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/1074> (geraadpleegd op 19 november 2020).

GEMEENTE BOUTERSEM 2020: *Domein van Kwabeek* [online], <http://www.boutersem.be/product/80/domein-van-kwabeek> (geraadpleegd op 19 november 2020).

ANTROP M., VAN EETVELDE V., JANSSENS J., MARTENS I. EN VAN DAMME S. 2002: *Traditionele landschappen van Vlaanderen*, Gent.

DENEFF R. 2004: Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant. Bierbeek, Boutersem, Glabbeek en Oud-Heverlee, M&L Cahier, 9, 127-135.

GEYSSENS R. 1998: *Het domein van Kwabeek, kasteel en park*, Boutersem, v.z.w. Velpeleven.

13 BIJLAGEN

13.1 LIJST VAN PLANNEN EN KAARTEN

Figuur 1: Locatie van de toevalsvondst op GRB (© AGIV).

Figuur 2: Locatie van de toevalsvondst op de topografische kaart (© AGIV).

Figuur 3: Locatie van de toevalsvondst op een luchtfoto (© AGIV).

Figuur 4: Locatie van de toevalsvondst op een luchtfoto (© AGIV).

Figuur 5: Locatie van de werkput op GRB (© AGIV).

Figuur 10: Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan (© AGIV).

Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart (© AGIV).

Figuur 12: Digitaal terreinmodel van de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied (DHMV II, © AGIV).

Figuur 13: Het kasteel van Kwabeek op een document uit het archief van de Abdij 't Park te Heverlee uit 1654 (© abdij Park Heverlee).

Figuur 14: De locatie van de toevalsvondst op de kaart van Villaret-kaart uit 1745-1748 (©AGIV).

Figuur 15: De locatie van de toevalsvondst op de kaart van Ferraris uit 1771--1778 (©AGIV).

Figuur 16: Het kasteel van Kwabeek en zijn tuinen op een reconstructietekening van J. Halflants naar de kaart van Ferraris (uit: <http://www.boutersem.be/product/80/domein-van-kwabeek>).

Figuur 17: Het domein van het kasteel van Kwabeek op het primitief kadaster (1826-1843) (© AGIV).

Figuur 18: De locatie van de toevalsvondst op de Atlas der buurtwegen (1843-1845) (© AGIV).

Figuur 19: Het domein van het kasteel van Kwabeek op de topografische kaart uit 1868 (© NGI).

Figuur 20: Het domein van het kasteel van Kwabeek op de topografische kaart uit 1893 (© NGI).

Figuur 21: Het domein van het kasteel van Kwabeek op de topografische kaart uit 1930 (© NGI).

Figuur 22: Interpretatieve tekening van de landschapstuin door J. Halflants (Uit: GEYSENS R. 1998, 83).

Figuur 37: Detailzicht op S2 en S3 vanuit het zuidwesten. 1: zwarte lijn van de muur; 2: aanduiding van een gebouw (© AGIV).

13.2 LIJST TERREINFOTO'S

Foto's kunnen opgevraagd worden via <https://www.onroerendergoed.be/nl/diensten/archief/>.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

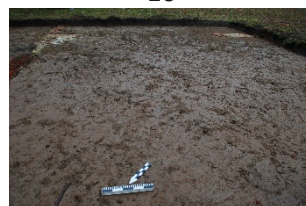
17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

Nr.	Werkput	Vlak	Spoornummer	Type	Omschrijving/datum
1	1	1	/	overzichtsfoto	Toestand op het terrein 08/02/2017
2	1	1	/	overzichtsfoto	Toestand op het terrein 08/02/2017
3	1	1	/	overzichtsfoto	Toestand op het terrein 08/02/2017
4	1	1	/	overzichtsfoto	Toestand op het terrein 08/02/2017
5	1	1	/	overzichtsfoto	Toestand op het terrein 08/02/2017
6	1	1	/	overzichtsfoto	Opschonen werkput 09/02/2017
7	1	1	/	overzichtsfoto	Opschonen werkput 09/02/2017
8	1	1	/	overzichtsfoto	Opschonen werkput 09/02/2017
9	1	1	S1 tot S7	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
10	1	1	S1 tot S8	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
11	1	1	S1 tot S8	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
12	1	1	S1 tot S4, S8 en S9	Overzichtsfoto vanuit het noordoosten	09/02/2017
13	1	1	S1 tot S5, S7, S8 tot S10	Overzichtsfoto vanuit het noordoosten	09/02/2017
14	1	1	S1 tot S5, S7, S8 tot S10	Overzichtsfoto vanuit het noordoosten	09/02/2017
15	1	1	S3 tot S5, S8 en S10	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
16	1	1	S3 tot S5, S8 tot S10	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
17	1	1	S3 tot S8 en S10	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
18	1	1	S8 tot S10	Detailfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
19	1	1	S4 tot S6 en S8 tot S10	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
20	1	1	S4 tot S6 en S8 tot S10	Overzichtsfoto vanuit het zuiden	09/02/2017
21	1	1	S1 tot S8 en S9 tot S10	Overzichtsfoto vanuit het noorden	09/02/2017
22	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het noorden	09/02/2017
23	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het noorden	09/02/2017
24	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het noorden	09/02/2017
25	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het noorden	09/02/2017
26	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het noorden	09/02/2017
27	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het oosten	09/02/2017
28	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het oosten	09/02/2017
29	1	1	Volledige vlak	Overzichtsfoto vanuit het oosten	09/02/2017
30	1	1	S4 tot S7	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
31	1	1	S1 tot S5	Detailfoto vanuit het noorden	09/02/2017
32	1	1	S1 tot S8	Overzichtsfoto vanuit het westen	09/02/2017
33	1	1	S1 tot S8	Overzichtsfoto vanuit het westen	09/02/2017
34	1	1	S3 tot S8	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
35	1	1	S3 tot S8	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
36	1	1	S1 tot S8	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
37	1	1	S1 tot S8	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
38	1	1	S1 tot S4	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
39	1	1	S1 tot S4	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
40	1	1	S1 tot S4	Detailfoto vanuit het westen	09/02/2017
41	1	1	S1	Detailfoto vanuit het noorden	09/02/2017
42	1	1	S7	Detailfoto vanuit het zuidwesten	09/02/2017
43	1	1	S5 en S6	Detailfoto vanuit het zuidwesten	09/02/2017
44	1	1	S9	Detailfoto vanuit het noordoosten	09/02/2017

13.3 LIJST VAN GEBRUIKTE FOTO'S IN DE TEKST

- Figuur 6: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het zuiden (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 7: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het oosten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 8: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noordwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 9: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noordoosten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 23: Zicht op al de archeologische resten vanuit het noordwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 24: Algemeen sporen- en vondstenplan (©agentschap Onroerend Erfgoed: Johan Van Laecke).
- Figuur 25: Detailfoto van S7 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 26: Zicht op de tweede groep muurfunderingen vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 27: Detailzicht op S1 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 28: Detailzicht op S4 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 29: Detailzicht op S5 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 30: Detailzicht op S5 en S6 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 31: Detailzicht op S9 vanuit het zuidoosten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 32: Detailzicht op S1, S2, S3 en S4 vanuit het zuidwesten (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 33: Inventarisnummer 1 uit SP8 (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 34: Inventarisnummer 1 uit SP8 met Inscriptie (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 35: Inventarisnummer 1 uit SP8, individu 4 (links) en individu 5 (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).
- Figuur 36: Inventarisnummer 2 uit SP8, individu 7 (©agentschap Onroerend Erfgoed: Geert Vynckier).

13.4 LIJST VAN SPOREN

Vlak	Spoor-nummer	Aard	Vorm	Kleur	Textuur	Bevat
1	1	Constructie/ BKST muur (ZO-NW)	Rechthoekig (36-40 cm breed)			3 rijen baksteen (met de muur meelopend), grijsgroene zandige kalkmortel
1	2	Constructie/ BKST muur (NO-ZW)	Rechthoekig (50 cm breed)			4 rijen baksteen (25x11x5) met geelbruine zandkalkmortel
1	3	Laag	Onregelmatig	Wit	Kalk	Wit kalkpakket
1	4	Constructie/ BKST muur (ZO-NW)	Rechthoekig (50 cm breed)			Baksteen en grijsgroene zandige kalkmortel
1	5	Constructie/ BKST muur (NW-ZO/NO-ZW)	Rechthoekig met hoek 90 graden (50-54 cm breed)			Uitgebrosen: grove fragmenten baksteen
1	6	Constructie/ BKST muur (NO-ZW)	Rechthoekig (50 cm)			Uitgebrosen: fragmenten baksteen en grote grijsgroene zandige kalkmortelfragmenten
1	7	Constructie/ BKST muur (NO-ZW)	Rechthoekig (40cm breed)			2 rijen baksteen (20x10x5) (afwisselend haaks en meelopend), groenachtig zandkalkmortel
1	8	Laag	Onregelmatig	Grijsbruin/donkerbruin	Kleiig/zandleem	Baksteen, grijsgroen tot witte mortel en steenkool
1	9	Constructie/ BKST muur (NO-ZW)	Rechthoekig (50 cm breed)			4 rijen baksteen (25x11x5) met geelbruine zandkalkmortel
1	10	Laag	Onregelmatig	Geelbruin/bruin	zandleem	Baksteen, steenkool, mortel

13.5 LIJST VAN VONDSTEN

Sitecode	SP	INR	Individueelnummer	Materiaal	Wand	Rand	Bodem	Beschrijving
2017B99	8	1	1	Aardewerk	3	1	2	Bloempot
2017B99	8	1	2	Aardewerk	1	2	0	Bloempot
2017B99	8	1	3	Aardewerk	0	1	0	Bloempot
2017B99	8	1	4	Aardewerk	0	1	0	Bloempot
2017B99	8	1	5	Aardewerk	0	1	0	Bloempot
2017B99	8	2	6	Aardewerk	1	0	0	Bloempot
2017B99	8	2	7	Aardewerk	0	1	1	Bloempot
2017B99	8	3	8	Aardewerk	3	0	0	Bloempot
2017B99	8	3	9	Bouw materiaal	1			Dakpan
2017B99	8		10	Groen Glas	1			Vensterglas
2017B99	8		11	Wit Glas	4			Vensterglas